

ՀԱՅԵՐԸ ԳԱՂԹԱԾ

ԵՒՐՈՊԱՅԷՆ

(Գիտական գրոյց «Histoire des anciens Arméniens» գրքին շուրջ՝ արդի գիտնականաց կարծիքները՝ Հայոց ծագման մասին):

Հայ ազգի ծագումը անլուծանելի անդժուած մը դարձած է անշուշտ Հայկական հարց մ'ըլլալուն համար: Բազմաթիւ գիտնականներ անոր մթութեան մէջ իրենց փառքը փնտնեցին. պզտոր ջուրի ձկնորսներ:

Ամենէն առաջ Խորենացին եղաւ որ կարթը նետեց Զրհեղիկին մէջ, անկից դուրս քաշելով Հայկ Նահապետը և զայն Բարեկունի աշտարակաշինութեան մեջ կատակներու մեծ թատերաբեմին վրայ դնելով. գտցէ Բելայ «՛ն աշխատէ» խօսքը «զիս պաշտէ» հասկնալով՝ ահագին պատերազմը բորբոքեցաւ, որուն մէջ Բէլն ինքնին պիտի ըլլար թիւրիմացութեան զոհը: Գիտելու է որ կրօնական պատերազմով մը կը սկսի մեր պատմութիւնը, և մեր նախահայրը օրինակ մ'է բարեպաշտութեան:

Քիչ հետո մեր զրացի Յոյները՝ — մեզ հետ միշտ անմիաբան՝ աստուածաբանական խնդրոց մէջ — կը մոռնան մեր Նախահոր դերը և զայն բաց ծովու վրայ կը ձգեն՝ իբր ընկեր Արգոնաւորդաց՝ անունն անգամ փոխելով (Արմենիոս):

Իսկ արդի Եւրոպացի ու Հայ գիտնականները՝ ժողովուրդներու ազգութիւնը կորսնցնել ջանացող թագաւորներու նման՝ Հայերս երբեմն պարսկացուցին, երբեմն ըրին Հիտտիտ, և տեսնուեցաւ որ եթէ ոչ ողջ՝ մեռած Հայերուն կարելի է դիւրաւ մոռցնել տալ իրենց ազգութիւնը:

Վերջապէս նորերս Dolens և Khatchի ֆրանսերէն Հայոց պատմութիւնը՝ խեղճ

Հայերը Եւրոպայէն Ոսիա հետիոտն հաւապարհորդութեան մէջ կը դնէ՝ իբրեւ Գերմանացի ուսանող մը:

Արդեօք որո՞ն կարծիքն է ճշմարիտ և ո՞վ իրաւունք ունի: —

Պարզեք իւրաքանչիւրը, համառօտիւ: Խորենացին մերթ օրհնութեան և մերթ անէճըներու առարկայ, քննադատութենէն նկատուեցաւ անվստահելի հնաժամատ մը: Բայց անիրաւութիւն մ'էր այս, որուն դէմ քաղերը սկսան աղաղակել. Արծաւնագրութիւններն էին որ կու գային նոր լոյսեր օփռել պատմութեան մութ հորիզոնին և մեր ալևոր Պատմահօր արդիւնքին վրայ:

Ինչ նորութիւն ունէին ասոնք: Արծաւնագրութիւններէն կ'իմանայինք որ Հայաստանի նախկին անունը Ուրարտու էր և բնակիչները Ասորեստանցիներէն Ուրարտացի կը կոչուէին թէպէտև ասոնք իրենք զիրենք Խաղտիք կ'անուանէին: Կովկասեան ցեղին պատկանելով՝ ասպետական ու հովուական կեանք կը վարէին: Գրեթէ իւրաքանչիւր քաղաք ունէր իր իշխանը որ թագաւոր կը կոչուէր: Այս ցեղերուն մէջ ամենէն զօրաւորն եղած է Բիւյոնայի (Վան) գաւառի թագաւորութիւնը Տուշադ (Տուս) քաղաքին մէջ: Իրենց նախնի մայրաքաղաքը Արգուսրոս կը կոչուէր որ ըստ քանի մը գիտնականաց⁽¹⁾ նոյն է Արծկէի հետ, իսկ ըստ այլոց Արծուայ՝ հետ և հաւանականագոյն Արձէի հետ որ Վանայ աւելի մօտ է: Ուրարտուի թագաւորներու անունները Խորենացուցոյն Հայկազուն նախապետներուն կը համապատասխանէին, ինչպէս

Արամիս = Արամ
Էրմիշնա = Արմենակ
Մինուա = Մանաւազ
Խապուինիս = Բզուին:

Որով Լը Նորման, Նիկոլսկի և ուրիշներ հետեցուցին որ ասոնց պատմութիւն

1. Փանոսկ, Սէյս
2. Սահապահան

նր ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ աղօտ արձա-
գանգը նախորդին:

Ինչ լեզուով կը խօսէին ասոնք: Ընդ-
հանուր գիտնականներուն կարծիքն է՝
վերացրելի մօտ լեզու մը: Սակայն եղան
ոմանք ինչպէս Հիւսարկեան և Սանտալ-
ճեան որ բուն կերպով պաշտպանե-
ցին թէ հայերէն ըլլայ, առանց յուսա-
հատելու Սորթմանի փորձերուն արդիւն-
քէն: Ուրարտացիները մեր հայրենիքի նախ-
կին բնակիչները նկատուելով՝ պէտք էին
բնականաբար մեր նախնիները նկա-
տուիլ: Սակայն իրենց լեզուն՝ վրացերէ-
նի քոյր հետեաբար հաւանօրէն սեմական
(ըստ Պ. Ն. Մատի) չէր թողուր Ուրար-
տացիները նոյնացնել արդի Հայոց հետ՝
որ Հնդեւրոպական լեզու մը կը խօսին:
Այս երևոյթը կ'ապացուցանէ թէ Հնդեւրո-
պական զաղթականութիւն մը ապաւտա-
կեր է Ուրարտու և տեղւոյն բնակիչները
ընկղմեր ու ձուլեր է իր մէջ. խորենա-
ցին եւս կ'ընդունին Հնդեւրոպական ցեղ
մ'ըլլալնիս՝ երբ զմեզ Յարեթի թոռնե-
րուն մէջ կը դնէ: Սակայն ինչ պատճա-
ռաւ և որ տեղէն զաղթականութիւնը ե-
կաւ: Ահաւասիկ այս հարցումն է որ հի-
մայ ամենէն աւելի չզուշակուած պատաս-
խանը կ'ունենայ: —

Հայերը եկած են Խրապոյսին:

Ահաւասիկ գիտութեան վերջին կար-
ծիքը: Տեսնենք սակայն թէ այս նշանա-
ւոր երևոյթը ինչ փաստերու վրայ հիմ-
նուած է: Ենթադրութեան եզակիանութիւ-
նը պարտք կը դնէ որ անոնք աւելի զօ-

րաւոր և խորհրդածուած ըլլան քան քրն-
նադատութեան սովորական փաստերը:

Ամենէն առաջին փաստն է Հայերէնը:
Մենք ամենքնիս, ամէն օր, շաղակրա-
տանքի պահուն, առանց գիտնալու՝ կը
հաստատենք Եւրոպայէն եկած ըլլալնիս:
Պատմութիւնը այլ ես, յերանցի աւան-
դութեանց մէջ չի սահմանափակուիր. ա-
մէն լեզու իր ազգի առաջին պատմու-
թիւնն է: Արդ լեզուաբանութիւնը ցոյց կու
տայ մեզ՝ որ հայերէնը կը պատկանի
Հնդկագերմանական լեզուներու եւրոպա-
կան ճիւղին: Մանօթ են արդէն Եւրոպիոյ
Հնդեւրոպական ազգերը. կեդուրը, Գեր-
մանացիք, Յոյները, Լատինները, Թրա-
կիացիք, Սլավոն — Իթիւականացիք, Իլիրիոյ
— Ալպանիացիք: Իսկ Ասիոյ Հնդեւրոպա-
կան ազգերն են. Հնդկիները, Իրանեանք:

Հիւսարկեան, հակառակ բոլոր իր նա-
խորդ գիտնականներուն՝ զմեզ ստիպանէն
բաժնեց՝ և եւրոպական խումբին մէջ դա-
սեց, վասնզի հայերէնը պահեր է եւրո-
պական լեզուներու ձայնական ամէն կա-
նոնները և իրանեան լեզուներու ոչ մի
նկարագիր ունի, իսկ իր պարունակած ի-
րանեան բառերը՝ Հայոց հիւրաբերութեան
հետեանք են հետագայ դարերու մէջ:

Պրանսերէն պատմագրութեան մէջ բե-
րած լեզուաբանական բազմաթիւ օրինակ-
ներէն՝ կը բերենք հետեւեալը.

Եւրոպական ճիւղին մէջ և նախնական
ժայնը նոյն ֆնացեր է, մինչդեռ իրանեանց
մէջ րի փոխուած է:

Այսպէս նախնական արմատ *leiḱō* (օր)
եղած է

1. Meillet իր քերականութեան մէջ Հայերէն 400
բառ հաշուած է որ հնդեւրոպական ծագումն ունին, 1. հ-
զուարթնութեան գիւտը այս եղաւ որ կրցաւ այս ութ
լեզուներուն մէջ իրենց արժատական նմանութիւնները
զանկ և հետեցնել համոզեցուցիւ փաստերով թէ ասոնք
մայր լեզուէ մը առաջ եկած են: Արդ ո՞ր կը բնակէր
այս մայր ազգը:

Ահաւորութիւնը կ'սէ թէ իրանի սարահարթը կը բնա-
կէր: Իսկ արդի գիտութիւնը զայն Տիւրքերէն և Վու-
կայի հովիտները զրաւ, ուսկից բաժնուելով սարածու-

ցան Ա և ծովուն եզերքէն մինչև Խաղթանցեան լեռները՝
Պատճառն այս էր. նախնի ժողովուրդները գետերու վը-
րայ շատ լաւ ճանաթութիւն ունէին. պէտք էր զանոնք
դաշտալից երկրի մը մէջ դնել, որ լաւ ուղղուած ըլ-
լաւ գետերէն և ոչ իրանի նման սարահարթի մը վրայ,
ուր թերեւս սովէ մննէին: Այս հովիտէն կ'ովկասի և Թուր-
քիստանի ճամբով Հնդկիները և իրանեանք Ասիա զաղ-
թեցին, յետոյ՝ Եդեսիա ծովէն և Վուսիւրէն փոխազգեց
անտարակոյս Հայերն ալ միասին, զի խնամի էին իրա-
բու, անցան քորը Ասիա:

Սանսրրիտերէն Զէնտերէն Պահլաւերէն

rotsis rootsuh ro: ts

Իսկ ro: tsik (օրական) հայերէն Ռո-
ձիկ: Սակայն նախնի արմատէն մաքուր
պահած են Լոյս գոյականը զոր բրած են

Յոյները Լատինները

λευκός lux

Այս դատին համար կենդանաբանութիւ-
նը և բուսաբանութիւնը վկայ կը կոչեն:
45 կենդանեաց անուն կայ որ հասարա-
կաց են եւրոպական (նաև հայ) լեզուներ
բուն: Էյ: և Ուրտը ասոնցմէ չեն, վասն զի
Ասիոյ բնիկ են: Գտած են որ մայր ազգը եր-
կու եղանակ ունէր. Ամառն և Զմեռն, և
ուրթ հնդեւրոպական ցեղերը նման բառեր
կը գործածեն այս երկու եղանակներուն
համար, ընդհակառակն ասիական ծագումն
ունեցող ժողովուրդները չունին նոյն բա-
ռերը. և երբ այս ուրթ ցեղերը բաժնուե-
ցան՝ իրենց սակտեաց երկրին բնութեան
յարմար նոր բառեր գտան Գարուն և Ա-
շունը նշանակելու համար. այս պատճառաւ
կարելի չէ գիրենք ծագած դնել իրանի
սարահարթէն ուր այդ երկու եղանակնե-
րը շատ լաւ կը զգացուին:

Գալով բուսաբանութեան, մի միայն 3
ծառերու անուն կը ճանչցուին եւրոպ. լե-
զուաց մէջ որ նոյն արմատն ունին Գարուն,
Ռոտին, Կապամար, մինչդեռ Խարբան-
դեան լեռներուն շուրջը տարածուած եւ-
րոպական ընտանեաց ժողովուրդները կը
ճանչնան շատ ծառեր. զանոնք կը նշա-
նակեն բոլորովին տարբեր անուններով
զորս իրան գաղթողները տուին նոյն բոյ-
սերուն, ասկից կը հետեւի թէ մայր ազգը
ոչ այս և ոչ այն լեռան վրայ կը բնակէր
այլ դաշտերու երկրի մը մէջ: Այս լե-
զուաբանական դիտողութիւնները լաւ կը
յարմարին Հայերէնին որ պահած է գա-
նոնք մայր ազգին հետ միացած ատենէն
ի վեր: Հնդեւրոպական նախնի ժողովուր-

դը խաշնարած էր, վասնզի թէ՛ եւրոպա-
կան և թէ՛ Արիական ժողովուրդները շատ
մը ընտանի կենդանիներու՝ նման անուն-
ներ ունին: Ընդհակառակն, միայն Էւրո-
պացիք և Ասիոյ մէջ Փոսիպացիք և Հա-
յերը նման բառեր ունին մշակութեան
համար:

Սակայն մեր այս լեզուաբանական բե-
րած օրինակներուն վրայ՝ կ'աւելնայ Յու-
նական ամբողջ գրականութիւնը. ասիկայ
պատահական զուգադիպութիւն մը չէ
վասնզի Յունաց կարծիքը հիմնուած էր
լեզուաբանական և ազգագրական նմանու-
թիւններու վրայ:

Հերոդոտոս կ'ըսէ թէ Հայերը փոսիպացի
են վասնզի Քսերքսէսի արշաւանքին ատեն
փոսիպական զէնք կը կրէին: Դիոնիսիոս
Ալիկականացին կ'ըսէ թէ Հայերը և Փոսի-
պացիները նոյն լեզուն կը խօսին: Ստե-
փաննոս Բիւզանդացի կը յիշատակէ Եւ-
դոքսիոս հեթանակին մէկ խօսքը թէ՛ Հա-
յերը և Փոսիպացիները իւրարու շատ կը
նմանին լեզուով: Ստրաբոն Հայերը թե-
սադիպէն զաղթել կու տայ Արգոնտուր-
դաց առասպելին հաւատք ընծայելով: Իսկ
մակեդոնական աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ
Փոսիպացիք Ասիա չեկած՝ Էւրոպա կը բը-
նակէին:

Յոյն գրականութենէն վերջ Եւրոու-
կեանց՝ արձանագրութիւնները Հայոց հետ-
քերը նշմարել տուին խառնիւրդ մէջ. զանոնք
արդի գիտնականները կը Զանան Հայոց
ազգակից ցուցնել: Անոնք Լույսիւս կոչած
են Լուսինը՝ զոր իբր Աստուածուհի կը
պաշտէին: Դարձեալ Լատինաց՝ Mars
պատերազմի չափաւոր պատճառ մը չու-
նէր այդպէս կոչուելու՝ եթէ Հայոց Մարտը
գոյութիւն չունենար:

Լատ Ալիշանի Pomona դիցուհին և իր
փեսան Vertumnus (Պոմոնա և Վեր-

1. Dolens et Khatch չեն յիշատակեր Եւրոու-
կեան արձանագրութիւնները:

2. Տես, Ալիշան. Հին Հասարակ Հայոց էջ 103:

3. Լատինեցի Եւրոսկիպացիներէն տաած են իրենց
կրօնական արարողութիւնքը:

տուճնոս) այգեաց և պարտէզներուն պահապան աստուածներ՝ կարելի է նոյնացնել Ամանորայ գից և Վանատրի հետ ու նոյնպէս ընել հարս և փեսայ Հայոց այգեաց և պարտիզաց՝:

Դարձեալ ինքը դիտել կու տայ Մարգարէ բառին առնչութիւնը Լատինաց Mercurius՝ ի հետ որ գուշակութեան աստուածն էր:

Աշխարհագրութիւնը կը միարանի լեզուաբանութեան, յոյն մատենագրութեան և Եւրոպական արձանագրութիւններուն հետ՝ Հայերը Եւրոպայէն եկած ցուցնելու: Դեռ աւրուած չեն հետքերը գաղթական ամբոխին. հայկական անունները մեզ թոյլ կու տան զծել այն ճամբան՝ ուսկից անցած են Հայերը:

Ըստ արդի բազմաթիւ հեղինակաւոր խուզարկումներու Հայերը Քրիստոսէ 27 կամ 30 դար առաջ անցած են Եգեան ծովուն միւս ափունքը և կամ Թրակացւոց և Փոռլագացւոց հետ Մարմարան. իսկ Վուսիորի և Տարտանէլի նեղուցները անտարակոյս թիթեւ նաւակներու օգնութեամբ անցան ու այսպէս Բիւթանիոյ և Պափագոնիոյ մէջ տարածուեցան, և իրենց գաղթականութեան ընթացքին մէջ տուին զուտ հայկական անուններ գետերու և քաղաքներու, որ մինչև մեր օրերը առանց աղաւաղման հասած են:

Փոքր Ասիոյ ամենամեծ գետը Ադի առնաւանգին որ պատմութեան մէջ նշանաւոր է Ալիս անուամբ և զոր Յոյները ἄλς (ալի) կը կոչեն իսկ Գայլ անուանեցին ամենափոքրը զոր Յոյները λευκος (լուքոս) անուամբ կը ճանչնան: Ալիսի աղբերակնի քով Արմենիոն քաղաքը կը գտնենք յիշատակուած Յոյներէն, ինչպէս նաև Թեոսաղոյի Արմենիոն և Սինոպի քով Հարփոնիս քաղաքները: Այսպէս առջին տեղ կ'ընդունեն յուշարձաններ թողլով մեր հայրերը 15-20 դար յառաջե-

լով նախ Փոռլագացւոց հայրենիք մը գտան ու հոն անոնց քով դեռեւս դարեր մնացին իրենց խնամութեանը պատճառաւ, ու անկից կամայ կամայ Կապադովկոյ և Կիլիկիոյ մէջէն անցան ի փոքր Հայս ուր Քրիստոսէ ութը դար առաջ կը յիշատակուէր Մենուաշի քաղղէական արձանագրութենէն: Վերջապէս Քրիստոսէ վեց կամ եօթը դար առաջ հասան Ալարաւսայ դաշտը և Եփրատայ ափերուն վրայ հանգչեցան ճանապարհորդութենէն: Հայերը վերջապէս գտան իրենց հայրենիքը, իրենց Գրախը...

*
**

Վայրիկ մը թողունք Հայերը Եփրատի հովիտներուն մէջ ու մենք վերադառնանք նախկին դարերուն՝ ստուգարանելու անոր անունը:

Նա, ըստ իւր վկայութեան՝ ո՛չ եթէ Արմենի, այլ հնուց ի վեր Հայ կը յորջորջուէր և իւր հայրենիքը Հայաստան = (Երկիր): Սակայն անտեղի չէ կարծել որ սկիզբները Հայը կը կրէին ուրիշ անուններ. Արյունաղ երբ փոխգրաւ կը բնակէին և Թոքլով՝ վասնզի այս անուամբ կը ճանչնային գիրենք Սեմական ազգերը: Այս անուանակոչութիւններէն առաջինը կը ցուցնէ որ Հայերը ազգականութեան կապեր ունէին Փոռլագացւոց հետ. Ասքանազեանները Հոմերոսէն փոռլագական ցեղ մը նկատուած էին. Հին փոռլագերու ամենանշանաւոր ընտանիքն էր, և իրենց զբոյցներուն մէջ Ասքանիաս (Ասքանազ) զիւցազնը երգուած է արքայական ընտանեաց իրիւ հայր, որ Փոռլագ անունը տուաւ բոլոր ազգին: Ասքանազեաններու հնգերորդական ցեղ մ'ըլլալը խնդիր չի վերցնել, անուններն իսկ կը վկայէ, վասնզի Գերմանացիք ունին Ալքե ձևը: Այս վերջաւորութիւնը Հայ բնադրոշմը չի կրեր, կ'երևայ թէ Ալքե եղած է որ կը նշանակէ Ասքանազի ցեղը:

Հինները սխալած են Հայ անունը Հայկիկ հանելով. յետինս առաջինէն ծնունդ ա-

1. Աւելան Հին Հատար Հայոց էջ 302-304

2. » » » » էջ 392

ռած է. Հայ անունը Հնդկերոպական ծա-
գում մ'ունի Pali (Տէր) արմատէն վասնզի
P գիրը հայերէնի մէջ Հի կը փոխուի
իսկ Լն յի. որով հնդկերոպական pe-
tér բառը եղած է

Յոյն	Լատ.	Հայ
pater	pater	Հայր

Սակայն Պարսիկ և Սանսքրիտ լեզու-
ներէն վերջը Հայք առին յբլ (տէր)
արմատը և զայն գործածեցին շատ մը
բառերու հետ. Զօրապետ, Հայրապետ, Լն
Լն: Սակայն Բասմահան Հայերը Ուր-
միոյ լեհզրէն բերել տալով՝ Միկի ժողո-
վորդեան անունը միացուց Ուրարտուի
հետ (Ուրարտ - Միկի = Արմինի):

Իսկ Եէնսըն մեծ ազմուկ հանեց Հայերը
բերելով Կապադովկիայէն որուն Հոս Ժո-
ղովրդեան անունը, — որ նոյնն է Հիտտիտ
կամ Ս. Գրքին Փետացուց հետ, — մինչև
ցայսօր Հայ ձևին մէջ կայ: Այս մեծազը-
ղորդ գաղթականութեան մէջ իւր արդիւն-
քը ունեցաւ ք գիրը որ Հայերէնի մէջ յի
կը փոխուէր ինչպէս վեր օրինակնե-
րով ցուցուցինք: Այդ ժողովուրդը պատ-
կերագիր արձանագրութիւններուն մէջ ինք-
զինքը Դանակով մը կը նշանակէ. Եէնսըն
հաջորդ ինքնիրեն. Հոս անունը ի՞նչ վե-
րաբերութիւն կընար ունենալ դանակի հետ
եթէ Հայերէնի մէջ հատուկ բառը չըլ-
լար: Եւ՝ շնորհիւ այդ դանակին՝ կտրել
կողմէց հայ ազգին ծագման ինքզոյն հան-
գոյցը:

Դարձեալ իրենց Սանտիս աստուծոյ ա-
նունը Շուր բառին հայրը կը թուի: Այս-
պիսի բազմաթիւ ենթադրութիւններով
Եէնսըն հետեցուց թէ Հայ ազգը մնացորդն
է Հատեանց մեծ կայսրութեան որ Եզիպ-
տոսի մրցակիցն էր և որունց մէջ եղած
է պատկերագրութեան գիւտը: Սակայն
Եէնսընի այս կարծիքը զիսուորի մը փայլն
ունեցաւ. իւր գիւտը աւելի հանճարեղ երև-
ցաւ քան ընդունելի:

Ըստ Ֆինքի՝ Հայերը Եւրոպայէն մեկ-

նեցան՝ ասիական քաղաքակրթութեան և
լուսաւորութեան սիրովը վառուած, ինչ-
պէս այժմ Ասիայէն կը հեռանան բար-
բարոյութենէ զգուած:

Եւրոպա գաղթած Հայերը կարող են
մխիթարուիլ... երկար պանդխտութենէ
վերջ՝ իրենց ճշմարիտ հայրենիքը վերա-
դարձած են:

SOLITUDE

Trois états d'âme.

*Je t'aime, o Solitude, océan d'où s'élèvent
Les extases d'un cœur par l'amour ennobli,
D'où venant la trame aux plaisirs que s'achè-
(c'est
Le souvenir vainqueur les arrache à l'oubli.*

*Je te hais, Solitude, océan de ténèbres
Où mon cœur, triste epave, est coulé par l'enfer,
Où mon esprit hanté de souvenirs funèbres,
Cherche une étoile au ciel pour éclairer sa nuit.*

*Je te crains, Solitude, océan de mystère
Où bercés aujourd'hui nous sombrerons demain;
J'ai peur de m'attarder sur ton rivage austère,
Et pourtant quand je souffre, je te tends la main.*

Henri Gambier

Յ Ի Ի Ն

Կը ձիւնէ, Մո՛թ զիշերն հիմա է ճերմակ
Սարին վերայ և զաշտերուն հանգաբակի,
Ո՛ւ կը զիտն ցուրտ ճըմլումով մը մարդիկ
Հեռո՛ւն, մեանիլը բընութեան — ձիւն համակ:

Ղեբը դազող մը թուի ամպերը կ'երկնէն,
Գազող մ'որ սև չուռի բընաւ մեռելի,
Իւ՛ սարսուռով մը կուսական սիրելի՝
Կ'իջնէ լըճի՛կ, բիւրեղ անձրևն երկընցէն:

Շողքը ձիւնին՝ մըստմեկով կըմախի
Հորկոնէն շո՛յա կ'անհատի, զերզ շողի,
Շիկնումներով վերջալոյսի հըմալի:

Եւ ազուռի սև մ'որ նօթի՛ կը Թէ՛,
Կը յօշոտ ձիւնին կուրծքը ցըրտազին,
Ինչպէս շի՛թ շի՛թ լափող ճաճանչ մ'արեւ:

Աւարոս